

5 vragen over Duitsland en het conflict in het Midden-Oosten

Achtergrond - 24 oktober 2023 - Auteurs: Marja Verburg, Wiebke Pittlik

Duitsland voelt een speciale verantwoordelijkheid ten opzichte van Israël. Die speelt een essentiële rol in de Duitse reacties op het conflict in het Midden-Oosten. Tegelijkertijd heeft Duitsland goede banden met betrokken Arabische landen, waardoor kanselier Scholz een belangrijke bemiddelende rol kan spelen. In Duitsland zelf is de zorg groot dat de strijd tussen Israël en Hamas tot binnenlandse problemen leidt. Vijf vragen over Duitsland en de omgang met Israël en de Palestijnen.

Waarom voelt Duitsland een speciale verantwoordelijkheid voor Israël?

"Duitsland staat onwrikbaar aan de zijde van Israël", was de [eerste reactie](#) van kanselier Olaf Scholz (SPD) na de moordpartijen van Hamas in het land. Hij zegde de Israëlische premier Benjamin Netanyahu direct telefonisch de Duitse solidariteit toe. "De veiligheid van Israël is deel van de Duitse staatsraison", zei hij. Dat [uitgangspunt geldt al heel lang](#) in de Duitse politiek. Door het naziverleden, de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog en de Holocaust voelt Duitsland een [speciale verplichting ten opzichte van Israël](#). Het is voor Duitsland van wezenlijk belang dat Israëls bestaansrecht gegarandeerd blijft. Duitsland heeft door de jaren heen meermaals kritiek op het land geuit en spreekt zich al jaren uit voor een [twee-staten-oplossing](#), waarbij ook de Palestijnen een eigen staat krijgen. Toch weegt die verplichting tegenover Israël zwaar in de onderlinge relaties.

Die verantwoordelijkheid voor het voortbestaan van Israël wordt ook in de Duitse samenleving breed gevoeld. Nog op de dag van de aanvallen van Hamas verlichtte Berlijn de Brandenburger Tor in de kleuren van de Israëlische vlag. In verschillende Duitse steden gingen de afgelopen weken mensen de straat op om hun solidariteit met Israël te betuigen. Op 22 oktober kwamen in Berlijn [ruim 10.000 mensen samen bij de Brandenburger Tor](#) uit solidariteit met Israël. De demonstratie was georganiseerd door een breed samenwerkingsverband van maatschappelijke organisaties en een van de sprekers was de Duitse president Frank-Walter Steinmeier. Ook in de media wordt steeds weer de Duitse

verantwoordelijkheid voor Israël benadrukt en worden bijvoorbeeld [intellectuelen opgeroepen](#) zich voor Israël uit te spreken. Zie ook: [De Duitse staatsraison](#) (column Merlijn Schoonenboom, 17-10-2023)

Wat betekent het opgelaaide conflict in het Midden-Oosten voor Duitsland zelf?

In Duitsland is de angst groot dat het conflict tot rellen en geweld in eigen land leidt. Vrijwel direct na de aanvallen van Hamas op Israël besloot Duitsland [joodse instellingen extra te beveiligen](#). "De bescherming van joodse instellingen heeft de hoogste prioriteit", liet minister van Binnenlandse Zaken Nancy Faeser (SPD) weten. Ook worden [alle juridische mogelijkheden](#) gebruikt om mensen in Duitsland die Hamas steunen het land uit te zetten, zei ze.

In Berlijn gingen in de eerste week na de aanvallen op Israël mensen de straat op die het geweld van Hamas toejuichten. Ook werden woningen met davidsterren besmeurd en er was een [aanslagpoging met twee molotov-cocktails](#) op een synagoge. De verontwaardiging daarover is groot. Voor Duitsland is het, meer nog dan in Nederland, onverteerbaar dat joden in Duitsland zich niet veilig kunnen voelen, juist vanwege het naziverleden.

De strijd tegen antisemitisme is een essentiële taak van de Duitse overheid, zei een regeringswoordvoerder na de aanslagpoging op de synagoge.

President [Steinmeier zei tijdens de solidariteitsdemonstratie](#) voor Israël in Berlijn dat de bescherming van Joods leven niet alleen een plicht voor de Duitse staat is, maar ook een burgerplicht. "Iedereen die hier leeft, moet Auschwitz kennen en de verantwoordelijkheid begrijpen die daaruit voor ons land voortvloeit", aldus de president.

Hoe gaat Duitsland om met pro-Palestijns protest?

Zeker in de eerste week na de aanvallen was er in Duitsland nauwelijks ruimte voor solidariteit met de Palestijnen. In Berlijn werd pro-Palestijns protest [tijdelijk verboden](#) nadat demonstranten in de migrantenwijk Neukölln het geweld van Hamas hadden toegejuicht. De Duitse hoofdstad wilde geen demonstraties toestaan waarbij het risico bestond dat er antisemitische of extremistische uitingen werden gedaan die verband houden met het conflict in het Midden-Oosten. Desondanks vond er steeds weer pro-Palestijns protest in Berlijn plaats, dat meerdere keren [uitliep op straatgevechten](#). Demonstranten gooiden met vuurwerk, flessen en stenen naar de politie, waarbij tientallen agenten gewond raakten. Ook werden vuilcontainers in brand gestoken en wegen geblokkeerd. De politie zette waterkanonnen in.

Op 22 oktober was een [bijeenkomst op de Alexanderplatz](#) in Berlijn wel toegestaan. Deelnemers toonden onder meer hun solidariteit met de bevolking van Gaza en uitten kritiek op de beperkte vrijheid van meningsuiting in Duitsland als het om Palestijnen gaat.

Ook in Frankfurt am Main werd in de week na de Hamas-aanvallen een pro-Palestijnse demonstratie verboden. Later mochten pro-Palestijnse demonstranten daar wel weer de straat op. Ook in andere Duitse steden zoals Düsseldorf, Keulen en Hannover vonden solidariteitsdemonstraties voor de Palestijnen plaats, die grotendeels zonder incidenten verliepen.

Hoe bemiddelt Duitsland in het conflict in het Midden-Oosten?

Kanselier Scholz was op 17 oktober als een van de eerste internationale regeringsleiders sinds de aanvallen van Hamas in Israël, nadat minister van Buitenlandse Zaken [Annalena Baerbock](#) (Groenen) op 13 oktober haar Israëlische ambtgenoot al had bezocht. Scholz wilde met zijn bezoek in de eerste plaats de Duitse solidariteit met Israël tot uitdrukking brengen, zei hij [kort voor vertrek](#). Maar hij wil ook helpen voorkomen dat het conflict in het Midden-Oosten verder escaleert. De Duitse kanselier sprak daarom de afgelopen weken onder meer met de [emir van Qatar](#), [koning Abdullah II van Jordanië](#) en na zijn bezoek aan Israël [reisde hij door naar Egypte](#), om met president Sisi te spreken.

Vlak na Scholz bezocht de Amerikaanse president Joe Biden Israël, maar een ontmoeting met Arabische leiders werd toen op het laatste moment afgezegd. Daardoor kregen Scholz' gesprekken met betrokkenen in het Midden-Oosten nog meer gewicht.

Waar Scholz in de week na de aanvallen van Hamas vooral zijn steun aan Israël uitsprak, benadrukte hij na de ontmoeting met de Jordaanse koning in Berlijn dat Duitsland ook opkomt voor de mensen in Gaza. Hamas gebruikt de bevolking in Gaza als menselijk schild, aldus Scholz, en de mensen daar zijn ook slachtoffer van Hamas. Er moet onderscheid worden gemaakt tussen Hamas en de Palestijnen, zei hij. "De Palestijnen zijn niet Hamas en Hamas heeft geen recht voor hen te spreken." In Egypte zette hij zich in voor humanitaire hulp voor de mensen in Gaza. Duitsland heeft Israël ook meermaals opgeroepen om bij zijn reactie op de aanvallen van Hamas binnen internationaal recht te blijven.

Duitsland onderhoudt intensieve handelsbetrekkingen met Jordanië en Egypte. Met Qatar zijn vorig jaar afspraken gemaakt over de levering van vloeibaar gas LNG. Qatar heeft contacten met Hamas, waardoor Duitsland hoopt via Qatar mogelijk Duitse gijzelaars in Gaza vrij te krijgen. Voor zover bekend zijn zeker

acht mensen met de Duitse nationaliteit door Hamas uit Israël ontvoerd.

Hoe gaan Duitse scholen om met het conflict in het Midden-Oosten?

Op Duitse scholen zorgen de aanvallen van Hamas en de Israëlische bombardementen op de Gazastrook voor onderlinge spanningen, berichten [Duitse media](#). Al direct na de terreur van Hamas in Israël waren er berichten over een [vechtpartij tussen een leraar en leerlingen](#) met een Palestijnse vlag in de Berlijnse wijk Neukölln. In verschillende steden, waaronder Berlijn en Frankfurt am Main, hielden joodse ouders hun kinderen thuis van school, onder meer uit angst dat ze belaagd zouden worden, melden onder meer [de FAZ](#) en een [onderwijsmagazine](#).

Begin deze week kwamen op talrijke scholen in het hele land [bommelingen](#) binnen per e-mail. Volgens experts en betrokkenen die in Duitse media aan het woord komen is niet bekend uit welke hoek de mails komen, maar er is vermoedelijk wel een verband met de situatie in het Midden-Oosten.

In Duitsland zijn verschillende organisaties actief die leerkrachten ondersteunen bij het bespreken van het conflict in het Midden-Oosten in de les. Een overzicht van het beschikbare materiaal biedt de [website Bildungserver](#).

Het onderwerp komt ook aan bod tijdens de [nascholing over desinformatie](#) voor docenten op 3 november in het Instituut voor Beeld en Geluid in Hilversum. De redactie van Duitslandweb is bij deze bijeenkomst betrokken en verzorgt een workshop.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/57040/5-vragen-over-duitsland-en-het-conflict-in-het-midden-oosten>